

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

OP

1. ÉVFOLYAM | 2023

Egyiptom • India • Japán • Kína • Koreai-félsziget • Mongólia

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

1. évfolyam

Budapest

2023

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
1. évfolyam | 2023

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő, szerkesztésért felelős személy: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, GYARMATI JÁNOS, ISPÁN ÁGOTA LÍDIA, KIRÁLY ATTILA, SIPTÁR DÁNIEL, SZÁNTÓ IVÁN, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: ISPÁN ÁGOTA LÍDIA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: MAHMOUDI-KOMOR JUDIT

Kiadó: Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform
Eurázsia Központ

Az Orient Projekt fő támogatója a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány

Felelős kiadó: NAGY ELEK

A kiadó székhelye: 2600 Vác, Donga u. 2.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2023a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 × 297 mm méretben készült. A borítón: Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Fotó: Kiss Sándor gyűjteményéből.

Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői előszó és köszönetnyilvánítások</i>	9
Egyiptom	
KIRÁLY ATTILA: <i>Egyiptom és Magyarország</i>	13
KIRÁLY ATTILA: <i>A magyarországi egyiptológia oktatás történetének vázlatja</i>	47
KIRÁLY ATTILA, REZSABEK NÁNDOR: <i>Mahler Ede (1857–1945)</i>	69
India	
LÁZÁR IMRE: <i>A magyar–indiai kulturális kapcsolatok évszázadai</i>	76
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Medgyaszay István (1877–1959)</i>	131
KELÉNYI BÉLA: <i>Schwaiger Imre (1868–1940)</i>	139
LÁZÁR IMRE: <i>Sóbhá (Fori) Néhrú (1910–2001)</i>	145
LÁZÁR IMRE: <i>Tömöry Edith (1910–2001)</i>	155
Japán	
KISS SÁNDOR: <i>Elked Antal (1873–1942)</i>	166
KISS SÁNDOR: <i>Komor, George (1888–1976)</i>	177
KISS SÁNDOR: <i>Komor Izidor (1860–1942?)</i>	183
KISS SÁNDOR: <i>Komor Szigfrid (1863–1935)</i>	189
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Arthur (1850–1943)</i>	195
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Moritz Montague (1831–1901)</i>	201
KISS SÁNDOR: <i>Metzger Nándor</i>	205
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Nemeshegyi Péter SJ. (1923–2020)</i>	229
GULYÁS ZOLTÁN: <i>Szentgáli Antal (1868–1945)</i>	239
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székácsné Vida Mária (1916–2000)</i>	251
Kína	
SALÁT GERGELY: <i>Kína és Magyarország</i>	267
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Ladányi László SJ. (1890–1965)</i>	299
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Szarvas Miklós SJ. (1890–1965)</i>	305

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: <i>A Koreai-félsziget és Magyarország</i>	315
OSVÁTH GÁBOR: <i>Diák voltam Észak-Koreában. 1970–72</i>	337
CSOMA MÓZES: <i>Gróf Vay Péter élete és utazásai Koreában</i>	355

Mongólia

SZILÁGYI ZSOLT: <i>Mongólia és Magyarország</i>	367
KEMPF BÉLA: <i>A Szegedi Egyetem Könyvtárának Ligeti-hagyatéka</i>	407
SZILÁGYI ZSOLT: <i>Kara György (1935–2022)</i>	417
SZILÁGYI ZSOLT – ROTTÁR MÁTÉ: <i>Ligeti Lajos (1902–1987)</i>	425

Művészek

KELÉNYI BÉLA: <i>Boromisza Tibor (1880–1960)</i>	439
KELÉNYI BÉLA: <i>Csapek Károly (1904–1976)</i>	445

Életút

Székácsné Vida Mária

1916–2000

SZÉKÁCS ANNA*

* japanológus, Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar. Email: szekacs.anna@uni-bge.hu

Hivatkozás: Székács, A., (2023). Székácsné Vida Mária (1916–2000). *Passages* 1:251–263.
<https://doi.org/10.59608/pas2023a018.00>

Székácsné Vida Mária (Miskolc, 1916. november 2. – Budapest, 2000. január 1.) művészetpedagógus, a kisgyermekkorú komplex művészeti nevelés egyik úttörője volt. Művészetpedagógiai és pszichológiai kísérleteivel a művészeti nevelés jelentőségét, transzfer hatását bizonyította. Öt évet töltött el Japánban az 1960-as évek elején, ahol tanulmányozta a japán kisgyermekkorú képzőművészeti nevelés helyzetét. Vidéki iskolákat látogatott, konferenciákon vett részt és cikkeket írt. Japánban végzett megfigyeléseit, ezek tanulságait beépítette későbbi magyarországi oktatói és kísérleti munkájába. Japán tapasztalatait *Gyermekművészet Japánban* című könyvében összegezte. Hazajövetele után komplex művészeti nevelési kísérleteket vezetett óvodákban, majd általános iskolában.

Vida Mária 1936-tól részt vett Karácsony Sándornak, a magyar iskolapedagógia megújítójának budapesti szemináriumain. Az összejöveteleken szó volt irodalomról, filmről, színházról, a serdülők társaslélektanáról és az „alkotás” folyamatáról. Karácsony Sándor elgondolása a tanulás és tanítás folyamatáról meghatározó élmény volt Vida számára. Ebben a közösségben ismerkedett meg Kodály és Bartók munkásságával is. Közben a Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolán fametszést, rézkarcolást tanult Varga Nándor Lajostól, míg a festő osztályon Szőnyi István volt a mestere. 1941-ben kapta meg rajztanári, grafikusdiplomáját. Már főiskolai tanulmányai alatt megjelentek képeskönyvei. Kodály Zoltántól engedélyt kapott, hogy népzenei

Kollázs képei:

Balra: Székácsné Vida Mária és Kaszahara Jaeko rajztanár, illusztrátor. Szőnyi Erzsébet felvétele

Középen: Bidzsucu Kjóiku interjú (Ide Norio háttal balra, Hani Kjóko és Sz. Vida Mária)

Jobbra: Maioka, a gyerekek fametszetet készítenek, Vida Mária 6.

1. kép.

Csatorday Károly követ (bal) és Székács Imre kereskedelmi tanácsos (jobb oldalon). Forrás: a Székács család archívuma, 2022.

gyűjtéseiből énekes gyermekjáték könyveket állítson össze, illusztrálja azokat (*Csipkefa bimbója*; *Ciróka! Maróka!*). Kodály nagyszalontai gyűjtéséből mondókás könyv is készült (*Keringeli borsó*). A világháború után jelent meg az *Örvendjen az egész világ!* című képeskönyve, melynek rajzaihoz Weöres Sándor tíz négysoros verset írt.

1945-ben az Óvónőképzőben kezdett tanítani, majd 1946-ban, a háború utáni legelső ösztöndíjas csoporttal (többek között Rényi Alfréd matematikussal) Leningrádba utazott kandidatúrára. 1947-ben Tbiliszibe került, ahol a kisgyermekes művészeti nevelését tanulmányozta, majd ebből írta disszertációját *A gyermekek alkotó folyamatainak grafikai fixációja. A művészeti nevelés kérdései* címmel. Opponense Dito Uznadze, a Tbiliszi Pszichológiai Intézet vezető professzora volt. 1951-ben szerzett kandidátusi fokozatot művésztudományok tudományágban.

Magyarországra visszatérve 1948-tól a Pedagógiai Főiskolán, a rajz tanszéken tanított, majd 1952-ben Trencsényi-Waldapfel Imre rektor az ELTE Pedagógiai Tanszékére hívta, ahol az „Óvodai nevelés”, a „Művészeti nevelés” és az „Ifjúsági irodalom” című tantárgyakat tanította. Cikkei megjelentek az *Óvodai nevelés* című folyóiratban. Vida Mária a kodályi elveket próbálta kiterjeszteni a kisgyermekes művészeti nevelésre is, összekapcsolva a mozgással és az irodalmi neveléssel. Küzdött a sematizmus, a rajzoktatásban jelen lévő másolás ellen, ő a megfigyelést állította a középpontba. 1960-ban megjelent a *Művészetre nevelés a családban – hatéves korig* című könyve, melynek fő témája a látásra nevelés volt.

1960-ban férjét, Székács Imrét a Külkereskedelmi Minisztérium öt évre Japánba küldte kiküldetésbe, ahova felesége és három gyermeke is elkísérte. Magyarország és Japán 1959-ben újította fel a háború után megszakadt diplomáciai kapcsolatait, melynek eredményeképp Tokióban követség létesült Csatorday Károly követ vezetésével. Ezt követően érkezett Tokióba Székács Imre, aki létrehozta a kereskedelmi kirendeltséget. Vida Mária feleségként és édesanyaként ment vele, de kutató- és megfigyelő munkáját a művészeti nevelés terén Japánban is folytatni kívánta. Gyermekeiket a körzeti japán általános iskolába írták be, hogy megtanulják a fogadó ország nyelvét és kultúráját. Ennek segítségével Vida Máriának módja volt megismerni a japán általános iskolai oktatás minden területét. Láta a zeneórákat, ahol a zongorának volt központi szerepe, a mozgás és a sport jelentőségét, a műhely jellegű rajzórákat, melynek része volt a több órás kollektív fametszés is. Különösen értékelte a természettudományos tárgyak oktatása során észlelt nagyszámú kísérletet, megfigyelést és ezek rajzban rögzítését. Gyermekeinek a japán életben való eligazodásban, a nyelvtanulásban egy fiatal japán lány, Kobajasi (ma Jamada) Hiroko segített, aki eközben maga is kiválóan megtanult magyarul. Így a második évtől már a kutatómunkában is segítségére volt Vida Máriának az anyagok értelmezésekor és fordításakor.

Sokat segített Vidának Hani Kjóko is, akivel még 1959 végén ismerkedett meg a Karácsony Sándor körhöz tartozó Kerényi György zeneszerzőn keresztül, és az ELTE-n is kollégák voltak. A Hani család kapcsolatain keresztül számos haladó gondolkodású értelmiséggel találkozott a Székács család, akik segítettek megérteni a japán viszonyokat, gondolkodásmódot. Megismerkedtek Szonobe Szaburó zeneszerzővel, aki a japán közönségnek

2. kép.

*Sz. Vida Mária a három gyerekekkel Tokióban (balról: Péter, Marika és Panka).
Forrás: a Székács család archívuma, 2022.*

3. kép.

Japán vendégek Székácséknál
Tókióban. Forrás: a Székács
család archívuma, 2022.

először mutatta be Kodály Zoltánt, a népzene kutatót, továbbá Inui Takasi gyermekpszichológussal, Ide Norio egyetemi tanárral, Szuzuki Mieko gyermekkönyvíróval, Óta Kósi grafikkussal, Kaszahara Jaeko rajztanárral, illusztrátorral. Mindannyian támogatták Vida Mária kutatómunkáját, és később velük együttműködve eljutott távoli iskolákba, jelentős, újító alkotóműhelyekbe is.

Vida, akinek a szakterülete a művészeti nevelés volt, a képzőművészeti nevelés kérdéseinek kutatása mellett feladatának érezte, hogy segítse a zenei neveléssel foglalkozó Szonobe Szaburóék munkáját. 1961-ben Szonobe felkérésére ismeretterjesztő cikket írt a szakszervezet zenei folyóiratába a magyar zenei nevelésről Bartók művészete és a magyar gyermekek zenei nevelése címmel. Ebben bemutatta a kodályi zenei nevelés alapelveit, írt a zenei anyanyelv elsajátításáról, a népdal alapú zenei nevelésről. A cikket Hani Kjóko fordította japán nyelvre, és kiegészítést is írt hozzá *Megjegyzés Vida Mária asszony cikkéhez* címmel. Vida 1963-ban meghívást kapott a Szonobe-féle Zenei Nevelési Társaságba, ahol angol nyelvű előadást tartott a magyar zenei nevelésről, a zenetanárképzésről és a zenei általános iskolákról. Vele volt három gyermeke is, akik mindezt bemutatták a gyakorlatban is.

1963 és 1965 között Vida Mária barátai segítségével látogatást tett vidéki iskolákban, megfigyelte és rajzban rögzítette a japán gyermekek rajzói munkáját, beszélgetéseket folytatott a művészetre nevelésről. Konferenciákon vett részt, előadást tartott. Kutatásainak eredményét még Japánban elkezdte összefoglalni. Hazaérkezése után rögtön a Magyar Tudományos Akadémia folyóiratában jelent meg egy beszámoló *Gondolatok a japán művészeti nevelésről* címmel. Az egész anyag könyv formájában 1971-

ben jelent meg a Corvina Kiadónál, *Gyermekművészet Japánban* címmel, japán gyermekrajz és fametszet illusztrációkkal, valamint Japánban készült grafikáival.

1965 őszétől az ELTE Pszichológiai Tanszékére került, ahol gyermekrajz-fejlődést tanított és elindult egy gyermekművészeti kurzusa is. A kurzuson az óvodás kortól a serdülőkorig a komplex művészeti befogadás minden területét kutatták. 1966-ban széleskörű óvodai vizsgálatot indított munkatársaival a gyermekrajz-fejlődés „firka” szakaszának alakulásáról és a „firka” műfajának óvónői elismeréséért. Ebben a vizsgálatban már a Japánban szerzett tapasztalatai is benne voltak. Budapesten állami gondozott óvodásokkal végzett kísérleteket éneklést, rajzolást és dramatizálást alkalmazva, majd kecskeméti óvodás csoportokkal is, kapcsolódva Kodály zenei nevelési elképzeléseinek a Pszichológiai Tanszék által végzett pszichológiai hatásvizsgálatához.

Vida Mária művészeti nevelési elképzelése Japánba érkezése előtt is kiterjedt többféle művészeti ágra: zenére, mozgásra, dramatizálásra és rajzra. Miközben a zenei nevelés terén a kodályi koncepció egyedülálló, világszínvonalú volt, a képzőművészeti és irodalmi egységet Vida a vidéki iskolákban járva Japánban találta meg. Lenyűgözte az, amit látott, hazavitte Magyarországra és dolgozott az itthoni megvalósításon.

Kutatómunka a japán gyermekek művészetre neveléséről

Vida Mária Japánban megfigyelte gyermekei iskolai (Kógai sógakkó, Tojó) rajzórának folyamatát, és erről rajzos vázlatokat, feljegyzéseket készített. Járt a Dzsijú Gakuenben (Szabad Egyetem), a Hani család iskolájában,

4. kép.

Székács Anna és Suzuki Mieko gyermekkönyvítő. Jamada Hiroko felvétele. Forrás: a Székács család archívuma, 2022.

5. kép.

Sz. Vida Mária 1963-ban.

Forrás: a Székács család archívuma, 2022.

és órákat látogatott. Később gyermekkönyvíró barátnője, Szuzuki Mieko és Hani Kjóko segítségével kapcsolatba került a Képzőművészeti Nevelési Társasággal (Bidzsucu Kjóiku Gakkai). Rajtuk keresztül ismerte meg a *Metszetek (Hanga)* című folyóiratot, melyet aztán járattott. Japán számos pontjáról küldték neki a rajztanárok gyermekek metszeteit (fametszetet, papírmetszetet), amiket rendszerezett, és volt, amit haza is küldött Magyarországra, az egyetemre. A látottak alapján kíváncsi lett, vajon a sokféle kifejezési mód (zene, vers, kép együtt) tudatos pedagógiai munka eredménye-e.

A kérdésre úgy talált választ, hogy iskolákat látogatott. 1963-ra a japán szaknyelvben is jobban eligazodott és kapcsolatai is kiterjedtebbek lettek. Ide Norioval és Szuzuki Goróval konzultált, akik a rajztanítás megújításán dolgoztak, és a témában publikáltak. Ide Norio szobrászművész volt, és a gyermekrajz-ábrázolás fejlődéslélektanának tanára a tanítóképző egyetemen. Ő hívta meg Vida Máriát az Új Rajz Egyesület (Atarasii E no Kai) negyedik országos konferenciájára, hogy ott tartson előadást. A konferenciát Kioszatóban tartották 1963. augusztus 6–9. között, és mintegy nyolcvan vidéki és tokiói rajztanár, tanító vett részt rajta. Vida a magyar rajztanítás alakulásáról, a magyar festészetről beszélt. A konferenciát vezető Ide Norio gyermekrajz-elemzései, meglátásai a sématorés elvével és a komponálás indirekt kisgyermekkorai tanításával kapcsolatban nagy hatással voltak Vidára. A másik fontos előadás Szuzuki Goró tokiói rajztanaré volt, aki azt emelte ki, hogy a rajztanításban az együttes megfigyelésnek, vagyis az osztály közös munkájának milyen szerepe van rögtön az iskoláskor elejétől. A konferencián Hani Kjóko tolmácsolta. Még a nyáron a *Képzőművészeti nevelés (Bidzsucu Kjóiku)* folyóirat interjút készített Vida Máriával és

Ide Norióval a gyermekkori művészeti nevelésről. Ez alkalommal is Hani Kjóko tolmácsolt. A megbeszélések rávilágítottak arra, hogy Vidának érdeemes elutaznia a vidéki iskolákba, ha a japán rajzoktatás múltját, jelenét mélyebben meg akarja ismerni.

1963 nyarán a család Kobajasi Hiroko szülőfalujába, Oguni macsiba (Nígata prefektúra) utazott. A faluban még nem járt európai ember, így nagy esemény lett a Székács család jövetele. A szomszéd városból, Kasivazakiból átjött Kaszukava Kazuo, aki korábban a környékbeli falvak rajztanára volt. Vele Vida Mária a rajzpedagógiáról beszélgetett. Megdöbbenve fedezte fel, hogy a „dialektusról” alkotott elképzelésük megegyezik, és beszélgetőpartnere a távoli kis japán faluban „képzőművészeti anyanyelvről” beszélt, a nyelv és a rajz összefüggéséről, ami összecsengett az ő saját korábbi, és az 1960-as könyvében leírt gondolataival.

1963 szeptemberében Vida Szuzuki Mieko gyermekkönyvíróval Tóhokuba utazott, hogy lássa az iskolai fametszetek elkészültének folyamatát. Maioka hegyi iskoláját látogatták meg, ahol a gyerekek éppen a „Barátom arca” címmel készítették fametszetet. 32 gyerek (5. és 6. osztály) dolgozott összevontan, két óra hosszat. Előttük vázlatpapír, falap, tus, ecset és ceruza volt. A lenyomatott munkákat kiállították az osztályteremben. Később a beszélgetés során kiderült, hogy az ottani tanárok Óta Kósi, a Hanga (Metszet) mozgalom elindítójának könyvéből képezték magukat.

Hacsinohe volt útjuk következő állomása, ahol fametsző szakkört néztek meg, majd Aomoriból mentek tovább Szanbongiba. Itt Vida Mária ajándékba kapott egy fametszet kötetet, melyet általános iskolások készítettek Nitobe Cutórol, Szanbongi alapítójáról. A gyerekek és tanáraik először könyvtárban kutattak a városalapítás történetéről, majd vázlatokat készítettek a korabeli ruházatról, épületekről, tájról. Az elkészült vázlatokból 48 kompozíciót választott ki a tanár, amiket a diákok kifaragtak. Iskola után napi 3 órát dolgoztak rajta. Egy év alatt készült el az 50 lapos kötet. A kötethez a gyerekek bevezető verset is írtak.

Honsú sziget legészakibb csücskébe, a Simokita félsziget egyik kicsinyke iskolájába, a kavamei iskolába is eljutottak. Megismerkedtek az ott tanító Szavada házaspárral, és rajtuk keresztül a kavameiek történetével. Itt szénegető családok éltek, és a házaspár arról a módszerről számolt be Vida Máriának és Szuzuki Miekónak, amivel a kezdetben alig kommunikáló, elmaradott gyermekeket sikerült felszabadítani, alkotó gyermekké tenni. Ez a módszer a versírás, a megzenésítés, a fametszet és a fogalmazás együttes alkalmazása volt, ezeknek közös hatása vezetett eredményre.

A vidéki iskolalátogatás, a szakkör tapasztalata, a zene, vers, fametszet egymást erősítő hatása azt mutatta meg Vidának, hogy számtalan újító szándékú törekvés van jelen ezeken a fővárostól oly távoli területeken, és a pedagógiai cél nem a művészi teljesítmény, vagy a technikai tökéletesség, hanem a nevelés maga. A tanárok ismerték az újító mozgalmakat az ország távoli pontjain is.

1964 tavaszán Szuzuki Mieko és Vida Mária újra kutatóútra indult. Meglátogatták Szaitó Kihaku iskolaigazgatót, hogy megismerjék összművészeti pedagógiai módszerét. Gunma prefektúrába mentek, a Tone folyó partjára, ahol Szaitó a Sima sógakkó (Simai általános iskola) igazgatója volt kilenc

éven át. Itt beszélgettek a tanárok, szülők, gyerekek közösségének megteremtéséről. Levetítettek egy filmet az iskola életéről, majd Vidának ajánlékozták Szaitó 1960-ban megjelent *Mirai tandzsó (A jövő születése)* című könyvét, melynek fotóit Kavaszima Hiroshi fotóriporter készítette az iskoláról. A könyv fotóiból abban az időben Tokióban kiállítás is nyílt, és így válhatott Japán-szerte ismertté Szaitóék új nevelési módszere, a simai elemi iskola története. Szaitó a tanítási óra középpontjába a szellemi erőfeszítést és a nyomában következő közös felszabadulást állította. Úgy vélte, hogy a tudatosság formálása és a művészeti nevelés között igen szoros kapcsolat van. Ez az álláspontja egyezik Kodály zenei nevelési elképzelésével.

1964 novemberében az Alkotó Művészeti Egyesület (Szozó Biiku no Kai) Nagojában tartotta 10. Szemináriumát és rajzversenyét. Az egyesület vezetője, Kubo Teidzsiró meghívta Vidát a szemináriumra és a zsűribe. Beszélgettek Kubóval a japán iskolai rajzoktatásról, amivel Kubo egyáltalán nem volt elégedett. Úgy gondolta, hogy a tanári továbbképzés a járható út, a tanároknak több gyermeklélektan kell tanulniuk.

1965 elején Vida Mária újra meglátogatta Szaitóékat, és vitt nekik Bartók- és Kodály-kottákat, a magyar zenei általános iskolák tananyagából készült magnószalagot és lemezeket, mivel Szaitó a zenei nevelésben a Szonobe Szaburó zenetudós kijelölte utat akarta járni, vagyis a hagyományos japán dalokat kívánta előtérbe helyezni.

Idézetek

Így írt önéletírásában Karácsony Sándor köréről:

„Társaságunk éltető eleme a népdaléneklés; lelkes híve vagyok Kodály: Zene az óvodában című előadásának, írásának. Nagy szellemi hatás: Kodály és Bartók muzsikája. Karácsony tanítása: gyerekeknek folklórt, klasszikusokat! Nyelvben, zenében. Így készítem el Kodály jóváhagyásával énekes gyermekjáték könyveimet (Csipkefa bimbója; Ciróka! Maróka!) Később a nagyszalontai gyűjtésből válogatott mondókás könyvemet, a Keringeli borsó címűt.”¹

Így írt a sematizmusról:

„Nekünk szülőknek nem szabad kész formákra tanítanunk kisgyermekünket”²

Így írt a „képzőművészeti anyanyelv”-ről:

„Ahogy zenei anyanyelvükre neveljük a gyerekeket, úgy kell »képzőművészeti anyanyelvüket« is megalapoznunk... Mesélünk nekik és a mesevilág ott tükröződik építményeikben, rajzaikban.”³

Így írt a feladatairól Japánban:

„Fontos munkámnak éreztem, hogy figyeljem a japán művészeti nevelés akkori állapotát, nemcsak gyerekeim iskolájában, hanem másutt is, és kutassam tradícióikat.”⁴

1 Székácsné Vida 1998, 269.

2 Székácsné Vida 1960, 33.

3 Székácsné Vida 1960, 52.

4 Székácsné Vida 1998, 271.

Így írt a *Hanga* folyóiratból megtudottokról:

„Az egyik számban kottákat találok, versekkel, metszetekkel együtt. Igen, ez az, ami engem oly régóta érdekel. Különféle kifejezési formák együtt: zene, versírás, kép az iskolában. Véletlen együttes ez – tűnődöm – vagy tudatos pedagógiai munka eredménye?”⁵

Így írt Kaszukava Kazuo ars poeticájáról:

„»Azt mondogattam már régen a falusi gyerekeknek, hogy minden tájnak – így Oguni Macsinak is – sajátos dialektusa van. Beszéljetez, írjatok bátran a saját nyelveteken. De így is rajzoljatok, Oguni Macsi nyelven! Ne akarjatok szépen rajolni, mert ebből jön a séma, a másolás!« – *mondja el ars poeticáját Kaszukava.*”⁶

Így ír a japán művészetre nevelésről:

„...Japánban az esztétikai nevelés jobban átjárja a nevelés egészét, mint általában másutt. S méghozzá nemcsak az ún. képzőművészeti nevelés, rajzoktatás, hanem más ágak is színezik, hangolják az iskola életét.”⁷

Nyilatkozatok

Adatelérhetősi nyilatkozat. A szerző megerősíti, hogy a mű eredményeit alátámasztó kutatási adatokat a tanulmány tartalmazza.

Összeférhetetlenségi nyilatkozat. A szerző nyilatkozik, hogy összeférhetetlenség nem áll fenn.

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (© ⓘ ⓘ ⓘ CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Alapvető szakirodalom, források

Gyermekkönyvek:

- Ciróka, Maróka. Népi dalos gyermekjátékok.* (1941). Összeállította: Kerényi Gy., rajzolta: Vida, M. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.
- Keringeli borsó.* (1946). Rajzolta: Vida, M. Budapest: Új Idők Irodalmi Intézet.
- L. Fittler, V., (1938). *Saláta Sára.* Rajzolta: Vida M. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.
- L. Fittler, V., (1939). *Paszuly Pista lakodalma.* Rajzolta: Vida M. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.
- Örvendjen az egész világ! *Vida Mária képeskönyve Weöres Sándor verseivel.* (1949). Budapest: Új Idők Irodalmi Intézet.
- Petőfi, S., (1949). *A tintásüveg.* Rajzolta: Vida M. Budapest: Hungária.
- Puskin, A. Sz., (1946). *Aranyhal (mese versben).* Ford. Trencsényi-Waldapfel I. Rajzolta: Vida M. Budapest: Új Idők Irodalmi Intézet.
- Sz. Vida, M., (1956). *Kicsi madár. Gyermekjátékok.* Bukarest: Ifjúsági Könyvkiadó.

5 Székácsné Vida 1971a, 28.

6 Székácsné Vida 1971a, 23–24.

7 Székácsné Vida 1965, 492.

- Szegedi, B., (é. n.). *Fur-fa-rag-ta. Rajzolta és borítóterv: Vida, M.* Budapest: Athenaeum.
- Sz. Vida, M., (1958). *Csillagszemű juhász. Népmese.* Budapest: Móra Ferenc Könyvkiadó.
- Sz. Vida, M., (1973). *Lengő mesék.* Budapest: Móra Ferenc Könyvkiadó.
- Thomas, A., (é. n.). *Viktória. Ford. Kosáryné, Réz, L.* Rajzolta: Vida, M. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.
- Vida, M., (1941). *Csipkefa bimbója. Népi dalos gyermekjátékok.* Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.

Tudományos írások

- Székácsné Vida, M., (1955). Népi játékok az óvodában. *Óvodai nevelés* 8(7–8), 272.
- Székácsné Vida, M., (1960). *Művészetre nevelés a családban – hatéves korig.* Budapest: Magyar Nők Országos Tanácsa.
- Székácsné Vida, M., (1961). Bartók művészete és a magyar gyermekek zenei nevelése. *Zenkoku RóOn Nyúszu (全国劳音ニュース)* 11(20), 49.
- Székácsné Vida, M., (1965). Gondolatok a japán művészeti nevelésről. *Magyar Tudomány. A Magyar Tudományos Akadémia Értesítője. Új folyam* 10(7-8), 489-500.
- Székácsné Vida, M., (1969) Szaito Kihaku eleven iskolája. *Gyermekünk* 20(7), 24–26.
- Székácsné Vida, M., (1970a). *Egy művészeti nevelési kísérletről.* Kodály Szeminárium. Kecskemét. (Különlenyomat.)
- Székácsné Vida, M., (1970b). Firkától a személyes kapcsolatok kifejezéséig. In: Szabadi I., Hegedüs Gy., Hermann A., szerk. *Átmenetek iskoláskorig.* Budapest: Magyar Pedagógiai Társaság, 111–137.
- Székácsné Vida, M., (1971a). *Gyermekművészet Japánban.* Budapest: Corvina Kiadó.
- Székácsné Vida, M., (1971b). Óvodások Japánban. *Óvodai nevelés* 24(10), 394–395.
- Székácsné Vida, M., (1980). *A művészeti nevelés hatásrendszere.* Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Székácsné Vida, M., (1998). Önarckép – határterületen. In: Bodor P., Pléh Cs., Lányi G., szerk. *Önarckép háttérrel. Magyar pszichológusok önéletrajzi írásai.* Budapest: Pólya Kiadó, 266–275.

6. kép. Keringeli borsó. Új Idők kiadása. Fotó: Székács Bendegúz és Csoma János.

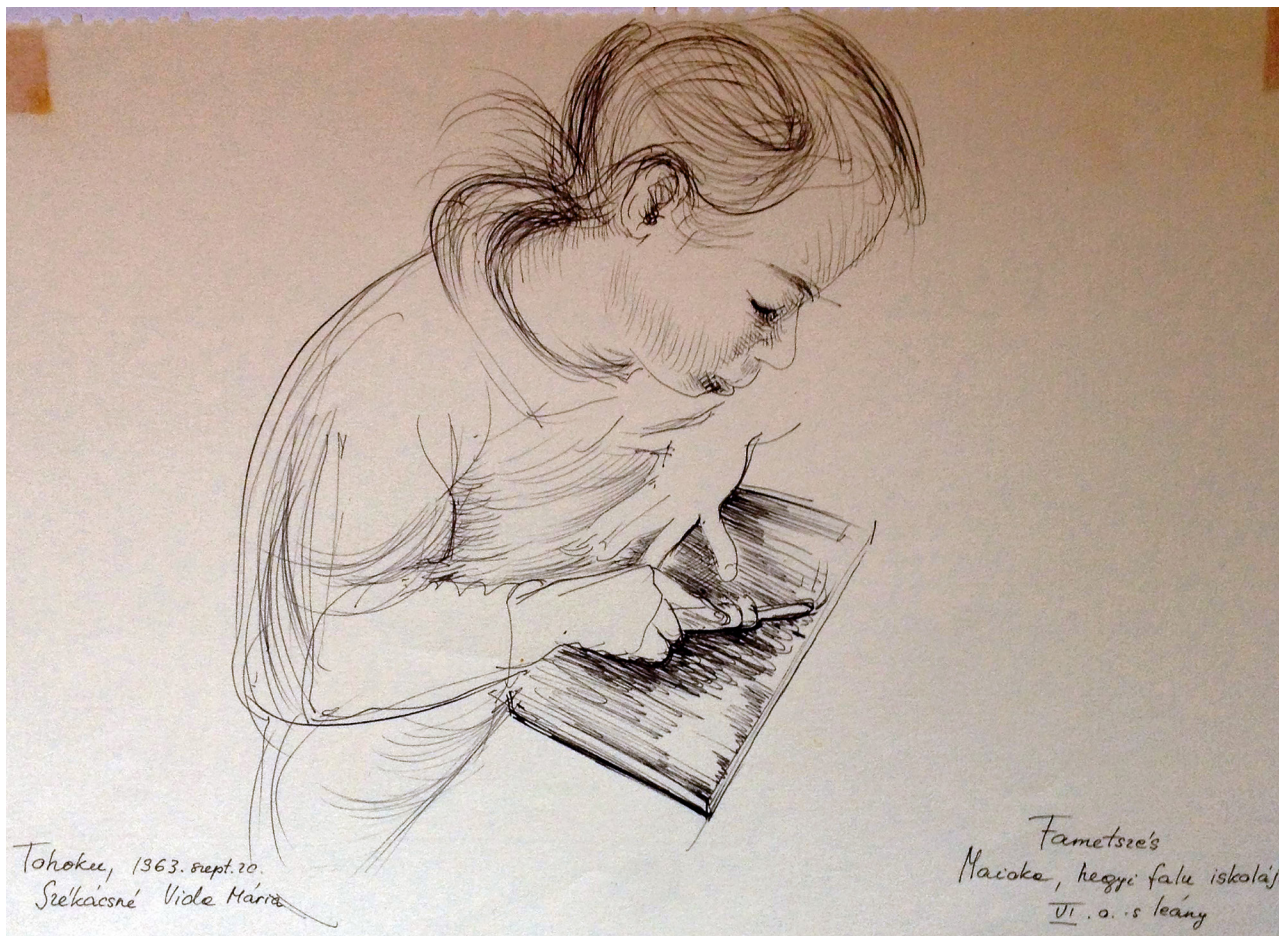
7. kép. Aranyhal. Puskin meséje. Új Idők kiadása. Fotó: Székács Bendegúz és Csoma János

8. kép. Petöfi Sándor: A tintásüveg. Hungária Kiadó. Fotó: Székács Bendegúz és Csoma János

9. kép. Csipkefa bimbója. Népi dalos gyermekjátékok. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet kiadása. Fotó: Székács Bendegúz és Csoma János

10. kép. Maioka, a gyerekek fametszetet készítenek, Vida Mária rajzai 1., © Székácsné Vida Mária jogutódjai

11. kép. Maioka, a gyerekek fametszetet készítenek, Vida Mária rajzai 1., © Székácsné Vida Mária jogutódjai

12. kép. Kaszukawa Kazumi szenszei, Vida Mária rajza, © Székácsné Vida Mária jogutódjai

13. kép. Rajz és kézművesség óra a Kógai sógakkóban, Vida Mária rajza, Tokió, © Székácsné Vida Mária jogutódjai

12. kép. Jukka chan figyeli a nénje csigáit 1., Vida Mária rajza, Kamaishi, 1963. 9. 19., © Székácsné Vida Mária jogutódjai

12. kép. Maioka, a gyerekek fametszetet készítenek, Vida Mária rajzai 3., © Székácsné Vida Mária jogutódjai